

YAVUZ SULTAN SELİM'İN KIZI ŞAH SULTAN'IN EYÜP'TEKİ HAYRÂTI

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YARAMIŞ

1968 Yılında Çorum İskilip'te doğdu. 1990 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde "II. Mahmut Döneminde Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye (1826-1839)" adlı tezi ile 2002 yılında doktor oldu. Halen Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Şah Sultan, Yavuz Sultan Selim'in kızı, Kanuni Sultan Süleyman'ın kardeşidir. Annesi Ayşe Hafsa Sultan'dır.¹ Kaynaklarda ismi Şâhî Sultan, Devlet-şâhî, şehzade-şâhî olarak ta geçen Şah Sultan'ın doğum tarihi belli değildir. 900/1494'de doğan Şehzade Süleyman'dan küçüktür. Çocukluğu, annesi ve kız kardeşleri ile birlikte Kanuni'nin sancak beyliklerini yaptığı Kefe ve Manisa'da geçmiştir.²

Şah Sultan ibadetine düşkün, ismetli, iffetli, gönlü zengin ve hayırhah bir sultandı. Evâsıt-ı Şaban 977/ 19-28 Ocak 1570 tarihli vakfiyesinin girişinde Şah Sultan şöyle tavsif, edilmektedir:

"...Hâtûn-ı azîmî. bânûy-ı Kübra. Sâhibetü'l-hayrât. Sâhibetül izyâle'l-müberrât. Bânî-i mebâniü'l-hasenât. İkkîletü'l-havâtîni'z-zemân. Tâc-i farkî'l-nisvân. Zühde Meryem-i basardır. Salâh ve takvâ da Râbi'atü'l-adeviyye. El -mahfûfetü bi- merâsim-i mekâri-meallahü'l hayyü'l-müste'ân Hazret-i Şâhî Sultan ibnet-i ekremü's-selâtin-i fi'z-zemân. E'zâmü'l-havâkin-i fi uhde-i vâvend. Es- sultan ibnü's sultan el-merhûm Hazret-i Sultan Selim Han..."³

Bu özellikleri dışında Şah Sultan genç yaştan itibaren tasavvufa ilgi duymuş ve Halveti tarikatının Sünbülî kolu şeyhlerinden Merkez Efendi olarak bilinen Musa Muslihiddin el- Germiyanî'ye (ö.959/1551) intisap etmiştir. Her ikisi arasındaki şeyh - mürit ilişkisi bir süre sonra evlilikleriyle sonuçlanmıştır. Evliliklerinin nerede ve ne zaman olduğu, kaç yıl devam ettiği ile alakalı yeterli bilgi olmayışı bir yana; bu evlilikten çocuk sahibi olup olmadıklarına ilişkin de tam bir açıklık yoktur. Ancak mevcut bilgilerle Şah Sultan'ın hayatının safhalarını okumaya çalışarak; bu evlilikle alakalı olarak bir takım saptamalar

yapmak mümkündür.

Merkez Efendi ile Şah Sultan'ın evlenme ve ayrılma tarihleri ile ilgili elimizde herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Her ikisinin vakfiyelerinde birbirlerine olan yakınlıklarını gösteren ifadelere rastlanmaktadır. Merkez Efendi Vakfiyesinde geçen şu cümle "... oğlum Ahmet Bey'in Validesi Şâhsultan İbnetü Sultan Selim Han..."⁴ her ikisinin evlenip ve Ahmet (Çelebi) Bey⁵ adında bir de çocuklarının olduğunu gösterir. Şah Sultan da, vakfiyesinde Ahmet Efendi ile alakalı olarak şöyle bahseder:

"...Ve merhûm ve merkûm Şeyh Merkez Efendi kerimeleri Ümmî Hâtûna hayâtta oldukça yevmî iki akçe ve oğlu fahr-i erbâbu's- salâh zehr-i es-hâbi'l-felâh Merhûm Şeyh Ahmed Çelebi'nin Kızı Selime Hatuna dahi hayatta oldukça yevmi iki akçe i'tâ oluna..."⁶

Yukarıdaki satırlar, Şah Sultan ile Merkez Efendi'nin ailesi ile olan yakınlık ve münasebetini daha da açık hale getirmektedir. Merkez Efendi'nin vakfiyesine göre Şah Sultan'ın, oğlu olan Ahmet Çelebi ve onun kızı, kendisini de torunu Selime Hatun'a tahsisatta bulunması normal gözükürken; buna ilaveten Merkez Efendi'nin kızı Ümmî Hatun'a da aynı şekilde gelir bağlaması dikkat çekmektedir. Ümmî Hatun'un da, Ahmet Efendi gibi Merkez Efendi ile Şah Sultan'ın bir diğer evladı olabileceği şüphesini bizde uyandırmaktadır. Zira Merkez Efendi'nin bu ikisinden başka çocukları daha vardır.⁷ Yalnızca bu iki çocuğa yönelik tahsisatta bulunuyor olunması, şüphemizdeki haklılığımızı biraz daha artırmaktadır.

Şah Sultan'ın Merkez Efendi ile olan evliliğinin başlangıç ve bitiş tarihleri meçhûl kalmaya devam etse de, Lütfi Paşa ile olan ikinci ve son evliliği hakkında daha etraflı bilgiye sahibiz. Buna

¹Yavuz Sultan Selim'in güzelliği, iyi kalpliliği, cömertliği ve hayırseverliği ile tanınmış olan başkadındır. Vakfiyelerinde isminin "Hafsa binti Abdulmuin" olarak geçmesi câriye olduğunu gösterir. Çağatay Uluçay, Padişahların Kadınları ve Kızları, TTK, Ankara 1992, s. 29-30. Nazif Öztürk, "Şah Sultan veya Şah Sultanlar", Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüp Sultan Sempozyumu-6, C.6, İstanbul 2003, s. 147. Ayrıca Şah Sultan'ın Eyüp'teki türbesinde bulunan bir mezarın ayak taşı kitabesinde "Sâhibetü'l- kabr/ Ümmetü'l-kabr/Vâlîde-i Şah Sultan/ Bint-i Selim Han" yazılıdır. Emel Esin, "Merkez Efendi (H.870/1465 Sıraları 959/1551) ile Şah Sultan Hakkında Bir Haşiye" Türkiyat Mecmuası, İstanbul 1980, C.XIX, s.80'de, bu kitabedeki bilgiye dayanarak, Şah Sultan'ın annesinin Hafsa Sultan'dan başka biri olduğunu işaret etmektedir.

²Uluçay, a.g.e., s. 30,32; Ali Haydar Bayat, "Hafsa Sultan (ö.940/1534)", DİA, 15, İstanbul 1997, s.122.

³Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi (TSMA), Emanet Hazinesi Kitaplığı (EH), nr.3032, vr.3/a.

⁴Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi(VGMA), Merkez Efendi Vakfiyesi, nr. 959: 623/329-156'den Nazif Öztürk; Sultan veya Şah Sultanlar", Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla Eyüp Sultan Sempozyumu-6, C.6, İstanbul 2003, s. 149.

⁵Ahmet Çelebi, 951/1544'den önce hilafet almış, 959/1551'de babasının yerine Davutpaşa'daki zaviyeye şeyh olmuştur. 970/1562'de vefat etmiştir. Bkz. Mahmud Cemaleddin Hulvi, Lemazât-ı Hulviyye ez- Lemeat-ı Ulviye[Büyük Velilerin Tatlı Halleri] (Yay. Haz:Mehmet Serhan Taysi), İstanbul 1993, s.470'den Nazif Öztürk, a.g.m., s. 149. Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, I, İstanbul 1333, s. 23'de Ahmet Bey'in anne ve babası olarak Şah Sultan ve Merkez Efendi'yi vermektedir.

⁶TSMA, EH, nr.3032, vr.14/b-15/a.

⁷Mehmet Tahir, a.g.e., I, s.23.

Şahsultan
Mektebi, 1943.
H. İLDİZ. Eyüp
Belediyesi
arşivinden.

göre, Lütfi Paşa ile onun Yanya Sancak Beyliği esnasında, 929/1522-1523'de evlenmiş ve bu evlilikten İsmihan Sultan dünyaya gelmiştir.⁸

Lütfi Paşa ile on dokuz yıl evli kalan Şah Sultan, eşiyle yaşadığı bir tartışma sonrası ondan boşanmıştır. Eşinin bir fahişeyi kadınlık uzvundan ameliyat ettirerek, ona işkencede bulunmasını öğreten Şah Sultan, buna çok üzülmüş ve kocasını bundan dolayı eleştirmiştir. Lütfi Paşa, eşinin verdiği tepkiye hidetlenmiş ve hançerini çekerek onun üzerine yürümüştür. Şah Sultan'ın yardımına köşkün ağaları ve cariyeleri gelerek; onu, eşinin saldırısından kurtarmışlar. Hâdiseyi haber alan Kanuni Sultan Süleyman, kız kardeşine yönelik bu saldırıdan dolayı çok müteessir olmuş ve Sadrazamı Lütfi Paşa'yı, önce sadrazamlıktan atmış, ardından Şah Sultan ile boşanmalarını sağlamıştır.⁹

Şah Sultan, 1541'de Lütfi Paşa ile boşanmasının ardından bir daha da kimseyle evlenmedi. Geri kalan ömrünü ibadet ve hayır işleriyle geçirdi. 980/1572 tarihinde taun hastalığına yakalandı ve bir süre sonra vefat etti. Cenazesi Eyüp'te yaptırdığı caminin yanındaki türbeye defnedildi.¹⁰

ŞAH SULTAN'IN EYÜP'TEKİ HAYRÂTI :

Şah Sultan, Evâsıt-ı Şaban 977/19-28 Ocak 1570 tarihli vakfiyesinden ve diğer kaynaklardan göre İstanbul'un farklı yerlerinde hayır eserleri yaptırmıştır. Bunlar; Davutpaşa'da cami, tekke/medrese, mektep, Yenikapı haricinde Merkez Efendi türbesi yanında cami, Yenibahçe'de çifte hamam, Eyüp'te cami, zaviye, mektep, türbe, sahilhane (saray/köşk) ve hamamdır. Sahilhanenin, vefatından sonra muallimhaneye dönüştürülerek kullanılmasını vakfiyesinde şart koşturmuştur.¹¹ Şimdi, Şah Sultan'ın Eyüp'teki Hayır eserlerini sırasıyla inceleyelim:

1- Şah Sultan Camii: Eyüp İlçesi Merkez Mahallesi, Silahtar Ağa Caddesi ile Haliç kıyısı arasında bir yerde bulunmaktadır. Camiye, cadde tarafında bulunan kapıdan içeriye girilir. Kapının sağ tarafında iki kısımdan oluşan hazîre, sol tarafta ve köşede çeşme bulunmaktadır. Cami, Mimar Sinan tarafından 963/1555-1556'de inşa edilmiştir.¹² Halen ibadete açık olan caminin inşa kitabesinde şunlar yazılıdır:

Bulub Hakk'a giden râhı

İder seyr-i İllallahı

Binâ kıldı kabûl eyle

Ki Şâh bint-i Selim Şâhî

Didi Hâtîf ana târih

Ve inne'l-hayri'l - lillah

963/1555/1556

Cami, geçen yüzyıllar boyunca defalarca tamir geçirmiş ve bugüne gelmiştir. Tespit edebildiğimiz kadarıyla caminin geçirdiği belli başlı tamiratlar şunlardır:

— Cami, 1766 Büyük İstanbul Depreminde büyük hasar görmüş; yıkılan ve zarar gören yerleri III. Mustafa (1757-1774) tarafından tamir ettiril-

⁸Mehmet Nermi Haskan, *Eyüp Tarihi*, I, İstanbul 1993, s. 264, Uluçay, a.g.e., s.33.

⁹Uluçay, a.g.e., s. 32; Mehmed Süreyya, *Sicil-i Osmanî Yahud Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniye*, C. I, (Yay. Haz: Ali Aktan vd., İstanbul 1995, s.42.

¹⁰Haskan, a.g.e., I, s.86, 264, Esin, a.g.m., s.81.

¹¹TSMA, EH, nr.3032, vr. 12a.

¹²Haskan, a.g.e., I, s.86.

miştir. Buna ilave olarak, Cami'ye *Mahfil-i Hümâyûn ve Mahsûs Tevhid-hâne* bölümleri de eklenmiştir.¹³

— Cami, 1251/1835 yılı başında II. Mahmut (1808–1839) tarafından tamir ettirilmiştir.¹⁴

— Cumhuriyet Döneminde ise, 1953 ve 1971 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce iki kez tamirden geçirilmiştir. Son tamirat sırasında, caminin iki katlı ön bölümü kaldırılmış ve yerine şimdi bulunan ahşap direkler konmuştur.¹⁵

II. Şah Sultan Tekkesi:

Tekke, on altıncı yüzyılın ikinci çeyreğinde, 1533 veya 1537'den biraz sonra yapılmıştır. Tekke, Şah Sultan'ın sahip olduğu ve "Hançerli Sultan Sarayı" olarak bilinen sahilhânenin bahçesinin bir bölümünde inşa edilmiştir. Bir süre sonra tekkenin etrafına cami, mektep ve türbe inşa edilmiş; böylece bir külliye meydana çıkmıştır.¹⁶

Şah Sultan, bu tekkeyi Merkez Efendi için yaptırmıştır. Merkez Efendi kendisi için yapılan bu tekkede kalmayıp; Koca Mustafa Paşa Külliyesi içindeki tekke de kalmaya devam etmiştir.¹⁷ Merkez Efendi, yeni tekkenin postnişinliğine, halifesi Gömlüksiz Şeyh Mehmet Efendi'yi (ö.951/1541) getirmiştir.¹⁸

1227/ 1812'de tekkenin 17. postnişini olan Merkez-zade Şeyh Ahmet Efendi (ö.1813) kendisi için caminin sol tarafına bir türbe inşa ettirmiştir. Tekke, cami ile beraber III. Mustafa ve II. Mahmut dönemlerinde tamir ettirilmiştir.¹⁹ Vakfiye'de tekke ile ilgili olarak şöyle bahsedilmektedir:

"...Ve bir tarafı *câmi-i şerîf-i merkûma* ve bir tarafı *hücre* ve bir tarafı *tarîk-i âmme* ve bir *cânibi vâkîfe-i müşâru'n ileyhânın mülküne muntehî olub içeri-*

sinde iki oda bir matbahı ve bir fırını ve dışarısında iki oda ve iki sofa müstemil olan evlere zâviye-i merkûmenin şeyhine vakf eylediler ve şart eylediler ki zikrolunan bir evde ve bir sofa şeyh-i mezbure selamlık ve bir oda ve bir sofa dervişlere taamhane ola...".²⁰

Tekke 1251/1835 yılında Halvetî olmaktan çıkıp bir Nakşibendî tekkesi haline gelmiştir. Bu hususa ilişkin Hadikatü'l Cevâmi'de şöyle bahsedilmektedir:

"... Bu zaman da Şeyh Ubeyd Efendi tekye de şeyh olarak görev yapmış onun bir kaç ay sonra ayrılmasının ardından Nakşiyeden Şeyh Necati Efendiye sezâ görülmüştür. Tekye-i mezbûrun devrânı çarşambalarda icra olunur iken mezkur Necati Efendi Salı gününe tahvîl edip her hafta Cami-i Şerîfte icrâyî âyîn-i Halvetiyye olunmaktadır".²¹ 1840 tarihli "Asitâne-i âliye ve Bilâd-ı Selâsede kain el'an mevcut ve muhterik olmuş tekyeler" listesinde, Şah Sultan tekkesi "Sünbülüye'den Şah Sultan Tekyesi der Bahariye el-meşhur Tekye-i Necati Efendi" olarak zikredilmektedir.²²

III. Şah Sultan Türbesi:

Halihazırda bir hazîre olarak varlığını sürdüren yerde, daha evelden bir türbenin olduğu bilinmektedir. Türbe, yanı başında bulunan yolun seviyesi

Şah Sultan Türbesi ve Haziresi, Eyüp Belediyesi arşivi, 1997, K. Zaim

¹³Ayvansaraylı Hüseyin Efendi - Ali Satı Efendi vd., *Hadikatü'l Cevami/Istanbul Camileri ve Diğer Dini - Sivil Mimari Yapılar, İstanbul 2001*, s. 344.

¹⁴Haskan, a.g.e., s. 87.

¹⁵Aynı yer.

¹⁶M. Baha Tanman, "Şah Sultan Camii ve Tekkesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi (DBIA)*, 7, s. 125.

¹⁷Tanman, "Merkez Efendi Külliyesi", *DBIA*, 5, s.396.

¹⁸Haskan, ag.e., I, s. 87.

¹⁹Ayvansaraylı, a.g.e, s.344

²⁰TSMA, EH, nr.3032, vr.11a-b.

²¹Ayvansaraylı, a.g.e, s.344.

²²Haskan, a.g.e., I, s. 89.

Şah Sultan Tekkesi
Cami.
Eyüp Belediyesi
arşivinden.
1997. K. Zaim

yükseltildiğinden biraz çukurda kalmıştır. Vakfiye’de türbenin varlığı, yeri, türbedar tayini bilgisi ve Neslihan Sultan’ın burada medfûn olduğu yazılıdır.²³

Şah Sultan’ın orijinal olmayıp daha sonra yeniden yazılan ayak şâhidesindeki kitabede şunlar yazılıdır:

Sahibetü hâzâ el-kabr

Bâniyatü mescid-i hangah

Şah Sultan bint-i Yavuz Sultan Selim Han

Şah Sultan’ın baş tacının iç yüzünde ise,

Sultan Selim Hân-ı Gâzi

Evâilü’l- Zilkâ’de

Sene selas ve sittin ve tis’a mie

El- maâni’t taûn

Şah Sultan’ın baş taşının dış yüzündeki kitabede de şunlar yazılıdır:

Hüsn içinde bu adni bu ki misal

Kılmış idi hakk bunu sâhib-i cemal

Soldurup Bâri hûda gonce iken

Vermedi mevt...²⁴

Türbede ilk önceleri Şah Sultan’ın kendisi ve İsmihan Sultan’ın kızı Neslihan Sultan medfun iken, daha sonraları yanlarına Kanuni’nin oğlu Şehzade Beyazıt’ın kızı Ayşe Sultan (ö. Rebîulevvel 1110/ Eylül 1601) defnedilmiştir. Vakfiyede bunların ve Hafsa Sultan’ın ruhları için cüzler tilavet edilmesi şart

koşulmuştur. Bu husus vakfiyede şöyle geçer:

“...Kasaba-i Hazret-i Eba Eyyüb el Ensâri aleyhimür-rahmetü’l - bâri kurbunda bina buyurdıkları cami-i şerîf haremindedir türbelerinde her sabah kendi ruhları için üç cüz ve valideleri ruhu için bir cüz ve merhûme ve ma’fûre Neslihan Sultan ruhi için bir cüz tilavet olunup, yevmi ikişer akçe vazife verile ve zikr olunan eczâ-i hamsenin birini câmi-

i mezbûr imamı ve birini müezzini ve birini bu sûn-i mezbûrda vaki olan mektebin muallimi ve birini halifesi ve birini kasaba-i mezbûrede sakin olan sulehâdan kayyim olan kimse tilâvet eyleyeler...”²⁵

Yine vakfiyede türbe ilgili olarak günlük iki akçe ücretle bir kişinin türbedar ve hem de noktacı olarak vazifelendirildiği, vazifesine özürsüz üç gün gelmeyip yerine naib gönderdiğinde azl edileceği hususu yer almaktadır.²⁶

Türbenin ne zaman yıkıldığına dair elimizde net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 1802 tarihli Nakkaş Hasan Paşa türbesindeki bir mezar taşı kitabesinde “Şah Sultan Teberdârlarından Odabaşı İbrahim Ağa”²⁷ kaydından, türbenin on dokuzuncu yüzyılın başlarında varlığını sürdürdüğünü anlaşıyor.

IV. Mektep / Muallimhane:

Hali hazırda mevcut olmayan Mektep, Camii’nin Silahtar Ağa Caddesine açılan avlu kapısı üzerinde bulunmaktaydı. Mektep, cami ile birlikte 963/1555 tarihinde yaptırılmıştır. Mektep ve muallim ile ilgili olarak vakfiye’de “...ve camii mezbûr kurbünde vaki olan muallimhanenin muallimine yevmi 4 akçe ve halifesine yevmi 2 akçe

²³TSMA, EH, nr.3032, vr. 8a.

²⁴Geri kalan kısım sıvanmış olduğundan okunamamıştır.

²⁵TSMA, EH, nr.3032, vr. 8a-b.

²⁶Aynı Vakfiye, vr.10a.

²⁷Haskan, a.g.e., I, s.241.

vazife verile. Ve hasırına ve avdanını ve ibrikine yevmi 1 akçe sarf oluna... Bir tarafı balaban mülküne ve iki tarafı tarik-i amme ve bir tarafı tarik-i hassa müntehi olan iki bab odanın birini muallime..."²⁸ tahsislerle alakalı bahis bulunmaktadır.

Vakfiyede, mektebe bir muallim ve ona yardımcı olmak üzere bir halife tayini ile öğrencilere her senenin Ramazan Bayramında birer adet kaftan ve arâkiyye (külâh) alınıp, dağıtılacağı şart koşulmuştur.²⁹

V. Hamam:

Şah Sultan'ın Eyüp'te bir hamam yaptırdığı kaynaklarda zikredilir. Fakat hamamın bugün varlığını devam ettirip ettirmediği hakkında kesin bir bilgi yoktur. Vakfiyede hamamla ilgili olarak "...Kaza-i Hazret-i Eba Eyyüb el- ensari aleyhimurrahmeti'l bâri civâr-i rahmet firâcında vaki olan Hamamı dahi vakf ve habs eyledi..."³⁰ geçen bu bahis, hamamın Eyüp Sultan'ın kabrinin civarında olduğunu bize ifade eder. Bu hamamın bugün de kullanılmaya devam eden Eyüp Türbe Hamamı olabileceğini düşünüyoruz. Zira adı geçen hamam, ikinci defa olarak Mimar Sinan (ö.1588) tarafından yapılmıştır.³¹ Şah Sultan'ın Camisi ve tekkesini de aynı mimar inşa etmiştir. Vakfiye'deki hamamın yerinin Eyüp Türbe Hamamı ile örtüşmesi; onun, Şah Sultan'ın hamamı olabileceği düşüncemizi pekiştirmektedir.

VI. Sahilhane:

Şah Sultan, camisinin olduğu mahallede bir de sahilhane (saray/köşk) yaptırmıştır. Bu sahilhanenin 939/1533'te vefat eden Hançerli Sultan'a ait olduğu,³² onun vefatından

sonra buranın Şah Sultan'a geçtiği bilinmektedir. Vakfiyede bu husus şöyle geçmektedir:

"...Ve mahall-i mezbûre'de vâkife-i âliye intimâ ile tecdîden müstağni olan köşkü bade vefatiha muallimhane olmak için vakf eylediler..."³³

Sahilhanenin II. Mahmut döneminde varlığını devam ettirdiğini bilmekteyiz. Ancak daha sonra bina yıkılmış ve yerine Müsteşar Sadedin Bey ve Müsahip Said Efendi yalıları yapılmıştır.³⁴

SONUÇ:

Yavuz Sultan Selim'in kızı olan Şah Sultan, sahip olduğu zenginliği insanların faydalanacağı eserler yaparak değerlendirmiştir. Hayratının büyük kısmının Eyüp'te olduğu görülür. Eyüp'teki hayır eserleri, bir cami, zaviye, mektep, türbe, hamam ve sahilhane (saray/köşk)'dir. Bunlardan cami ve hamam günümüze kadar varlıklarını devam ettirmiş; türbe, hazîre'ye dönüşerek mevcudiyetini sürdürmüş; ancak mektep/muallimhane, tekke ve sahilhane ise zaman içinde yıkılarak ortadan kaybolmuştur.

Eyüp iskelesi.

İstanbul Anıları. S. Hakkı Eldem. sf. 210

Kartpostallarda İstanbul.
Ahmet Eken.
İBB yayınları. 95.
sf.114

²⁸TSMA, EH, nr.3032, vr.10a-b

²⁹Aynı Vakfiye, vr.8a, 20a-b.

³⁰Aynı Vakfiye, vr. 5b.

³¹Haskan, a.g.e., II, s.86.

³²Ayvansarayi, a.g.e., s. 247.

³³TSMA, EH, nr.3032, vr. 12a.

³⁴Haskan, a.g.e., II, s.70.